

Республика Уллу Хорламны байрамын кенг халда белгилегенди

9 Майда Къабарты-Малкъарда, битеу къыралдача, Уллу Хорламны 74-жыллыгы чексиз къуанчха айланганды. Байрам ишле эрттенликде 9 сагъатда Уллу Ата журт урушда жокълган аскерчилени эсгермелерине голле салыудан башлангандыла

Жер жюзюнде жашауну, эркинликни, тюзлюкню къоруулаган жигитлеге сый, махтау бергенибизни кёргозте

Бир минут шумсуз туруу, голле сагъуу 10 сагъатда Нальчикни ара соллу паркында «Ёмюрлюк от» мемориалны алында жамуат аслам жыйылган эди: ветеранла, толтуруучу власть, право низамны сакълаучу органланы келечилери, Парламентни депутатлары, жамуат эм диги организацияланы къуллукчулары, «Юнармия» къыймылдануу жаш аскерчилери, окуучула, жамуат. Кёлге белгилеге ол кыялы къазуатда бюгонню мамыр жашуну къоруулаган аппаратлары, жуукъларыны суратларын алып келтиргендиле.

Уллу Хорламны жигитлерине хурмет этерге жыйылганданы араларында КМР-ни Башчысыны къуллугун толтурган **Казбек Кочков**, законла чыгаруучу органны спикери **Татьяна Егорова**, премьер-министр **Муслиман Алий**, федерал инспектор **Евгений Ткачев** да бар эдиле.

Тугъан журтубузу немисилерден къоруулаган Къабарты-Малкъарны 60 мингден аслам жашы бла кызы кетпендиле, аладан 40 мингге жуугуу урушуну аулакъларында къылгандыла. Къазуатда этген багъышлары кочкон 26 жерден биз Совет Союзну Жигити деген бек сыйы ата тиийли кёрюлгендиле. Аланы хурметине жыйылганына бир минут шумсуз тургандыла эмда эсгерте голле салгандыла.

«Ёлюмосоз полкуну» тизгинлеринде – 85 минг адам Байрам ишлене эм магъаналысы уа «Ёлюмосоз полк» болганды. Гитлерчиле бла къазуатда

жоюлган, партизан отрядла душманга къжау урушхан, жесир лагерлерге зорлук синап ауушхан эмда Хорламны келтирген сыйлы ветеранланы суратлары бла полкуну тизгинлерине битеу къыралда да 10 миллион адам тургандыла.

Мамырлыкны сакъланганы хурметине быллай акцияла уа тыш къыралада да бардыргандыла. Италияда, Германияда, Кытайда, Сербияда, Кипрде, Американы Бирлешген Штатларында, Аргентинада эм кен башха жерледе да фашизмни хорлагъанлагъа сый-намыс этилгенди.

Нальчикде уа маршха хазырылануу эрттенликде сагъат онда башланганды. 400-жыллыкны майданына сау ююрге бла келе эдиле: абдалла, аскер кийимде сабылсе, жаш адамла... Аланы къолларында суратладан а ол кыялы къазуатдан къайтмай къалгандан 18-20-жыллык жашла, урушдан юйорлерине келген, кёкореклери майдалладан толуу ветеранла къарай эдиле.

Сезе ючюн, Холмдан **Кючмесаланы Таухан Уллу Ата** журт урушха юч жашын ашырганды – **Хасанны, Кичини** эмда **Мухамматны**. Жарсуугъа, ахырда сакъланганы душман бла кыялы сармешледе жоюлгандыла. Хасан а Берлинге дери жетгенди. Хурметли ветеран **Ата** журтка къайтып, республиканы айнтыугъа уллу ююш къошханды, ол 1998 жылда ауушханды. «Соруп тургандыла, алай урушун сагъынрыгъа, къалай сармешлеге къатышханы айтырха артык бек сыймегенди. Эки къарындашын тас этгенине жореге бек

сыннганды. Кичи бла Мухаммат къайда басдыргъларын излеп да кюрешгенбиз, алай шартларыбиз жокъдула», - дегенди бизге Хасанны жашы **Мухарбек**. Ол парадха туудугу **Руслан** бла Полтава ючюн сармешлеге къатышып, анда жанын бергенди, къабыры къайда болганы белгисизди, - дегенди бизге **Клара**. – Ол урушха ал кондеден къатышханды, жарсуугъа, юйоркюне бир

ёсип келген тёлелеге юйретирге тиийшиди. Ма Османни туудукълары, аладан туугъанла да аны суратын кезиу-кезиу элтедиле парадда, анга хурмет эте. Адам уллу сау къадада фашизмни хорлагъанлыны батырлыкълары бир заманда да унутулукъ койюлду».

Акъ-Суудан тасхасы **Жаболаны Тауланы жашы Магометни** жигитлигини юсонден а кеп жазылганды. Аны туудукълары, туугъанлары **Жаболаны Лаура**, **Мальбаховла Дарина**. Белла эми **Назир** да батыр аплаларыны суратын бийикге кёторюп келгендиле парадда. «Аппам артучилицине бошагъанлай, уруш башланганды. Ол тенгери бла бирге къазуатха кетгенди. Командирин къутхара, гитлерчилеге жесирге тошуп, Германияда концлагерьде бир жыл тутулуп турганды».

Жашуу алай сейриди, 1943 жылда аны кеси къуллук этген армиясы эркин этгенди. Андан сора уа разведчик болуп энтта эки жыл сармешгенди. Кеси да немис тилге бек уста болганды, аны ючюн а Берлинде къалып, 1947 жылда дери аскер ёлюмде къуллук этгенди», - деп хабарлайды **Жаболаны Лаура**.

Жигитибиз 1989 жылда ауушханды. Болсада ол туудукъларыны, аладан туугъанларыны эслеринде ёгонгон да отурулу, сабыр адлама къалганды. «Уруш ол тёлню къададын бузганды, аны не айтырды барды. 9 Майда аппа не кийилди деп, сейир этиучо эдим. Сабылликден ангыламагъаны жореге къалай къыйналганын», - дейди **Лаура**.

письмо окуяна келмегенди. Аны юч сабийи къалганды, кичиси къыз болганын билген да этмегенди, харип. Алай сабийлери барысы да жетишмилледиле. Жашы **Аслан** (жаннетли болсун, ауушханды) миллетде биринчи болуп, тау иши жаны бла кандидат диссертацияны къоруулагъанды, къызы **Бакова Фаина** къырал учредениланы профкомуну башчысыды, кичи къызы **Фазилат** а төрт сабийни, бюгонлюкде уа туудукъларыны ёсюреди. «Ёлюмосоз полк» биз таматаларыбызны жигитликlerini унутмагъаныбызны белгисиди. Бу эсгерину юа

Бирге Кючмесаланы Тауханни юч батыр жашыны да суратларын алып келгендиле. Ала «Ёлюмосоз полкга» хар жылдан да къатышдыла. «Адамла бирге жыйылгън, бир тизгинде баргъанлары уллу магъанына тутайды. Жаш тёлню ангыларгъа керекди шендечю мамыр жашуу къалай багъа тёленип тохташханын, къалай бир адам къырлганын бизни ырахатлы жашаубуз ючюн», - деп акыыл этеди Мухарбек.

Безоланы Клара уа **Безоланы Османни** суратын алып келгенди. «Ол мени къайын атамды. Кеси

Хурметлеу Алгышлагъандыла, ахшылыкъ тежегендиле

Улбашланы Хусей Черек районда бюгонлюкде сау тургъан жангъа ветеранды. 9 Майда аны жарыкъ байрам бла алгышларгъа районну башчысы Муртазаны Борис бла бирге прокурор Тимур Хавапчев, Этезланы Мухаммат, Уналаны Азрет, право низамны сакълануу органланы, Къашхатауда МФЦ-ны, Пенсия фондуу келечилери да баргъандыла.

Ала Уллу Ата журт урушуну ветеранына къуру къоллары бла келмеген эдиле. Къо-

накъла сауыгъала бла бирге Улбаш улугъа «Черек районну сыйлы инсаны» деген ат адалганын билдирип, анга шагъатлыкъ этген къагъатны да бергендиле.

Ол кюн акъсакъланы алгышлай, аны юйюне жуукъла, къошчула да келген эдиле. Ала Улбашланы Хусейге саулыкъ, эсенлик тежегендиле, деп билдиргендиле бизге Черек районну администрациясыны пресс-службасындан.

Люба АДИЛОВА.

Черек район Жуукъларын эсгерирге Азербайджандан да келгендиле

Уллу Хорламны байрамын Черек районда жашагъан Ата журт урушуну кезиуонде жоюлган элчилерини хурметине ишленген эсгертеме голле салыудан башлагъандыла. Андан сора уа 1942 жылда октябрьде Къашхатауну къоруулай жан берген аскерчилени эсгертеме голле салыудан башлагъандыла.

Районда жашагъанлары жарыкъ байрам бла администрацияны башчысы Муртазаны Борис эмда Уналаны Азрет алгышлагъандыла. Ала бу кюнню магъанасы айтып-айтмазча уллу болганын чертип, ёсип келген тёлню Ата жур-

тора аплиле, жуукъларыны суратларын кёторюп, ара орам бла ёткендиле. «Ёлюмосоз полкуну» битеуроссий акциясына районну оюнуучулары, урунуу коллективле, окуучула, устазла да къатышхандыла.

Бирге Кючмесаланы Тауханни юч батыр жашыны да суратларын алып келгендиле. Ала «Ёлюмосоз полкга» хар жылдан да къатышдыла. «Адамла бирге жыйылгън, бир тизгинде баргъанлары уллу магъанына тутайды. Жаш тёлню ангыларгъа керекди шендечю мамыр жашуу къалай багъа тёленип тохташханын, къалай бир адам къырлганын бизни ырахатлы жашаубуз ючюн», - деп акыыл этеди Мухарбек.

сары Улбашланы Сахадин, Къашхатауну таматасы Уналаны Азрет эмда Стареветли Уналаны Виктор да сёлешгендиле. Ала Ата журт ючюн, мамырлык ючюн жанларын, къанларын аймай сармешген солдатланы атларын бир заманда да унутмазга кереклисин белгилегендиле.

Байрам кюн эл мектеплени окуучулары уллу къаруу-конкурс да къурагъандыла. Къызыла бла жашла эпилерини келерини кёторюп ючюн къолдан келгени аймагъандыла: солдат кийимле кийип, уруш жыланы жырларын айтхандыла, аскерчилена, тизгин туруп баргъандыла.

Байрам ингир къарангысына дери баргъанды Эплиле уа, бу кюн эзде къырып ючюн, бир билерли бла суратха тошгендиле.

Митинге къатышханды алайдан белгисиз солдатны эсгертемеине барып, голле салгандыла. Андан

Черек районну администрацияны пресс-службасы.

Жер жюзюнде жашауну, эркинликни, тюзлюкню кьоруулаган жигитлеге сый, махтау бергенибизни кергюзте

Ахыры. Алы 1-чи бетеди.

Хар9 Майда Жаболаны Магомедни юююрю бирге жыйылып, Хорламны белгилегенде, апталары бла парадха баргандыла. Бу терени уа ала биогон да унутмагандыла. «Эртениликде кылай хазырланганы биогон да эсимдеди – аскер кийимлерин кийип, битеу майдаларында да тагып чыкса, бизге андан уллу кыуанч болмаганды. Ма биогон да биз жамауат бла бирге жигит апабызны суратан алып баргандыбыз келюм бек толганды. Аны батырлыгы бла ехтемленебиз. Сабийерибизни да ата журтлары алача сюере ююрейбиз деп бек ышанаары», – деп кыошанды бизни уакы нэгеризи.

Лаура башха апласны (анасыны атасы) **Жантуулашы Бекмурзаны жашы Шамусудини** суратан да келтиргенди. Ол Кендеден ден урушка чакырылып,

формада суратлары сакланмагандыла. Ол 2001 жылда 96 жыл толуп ауушанды. Шамусудин аппам да сабыр, тынч адам болганды, аны батырлыгыны юююден биз шендо биле турабыз, майдаларыны мағанасын аңгылганды. аны документаилерин тигтенде. Кеси асыры намыстанда, былай батырлык этгенде деп, бир заманда да айтмаганды», – дейди Жаболаны Лаура.

Дагыстанда Кыюле деген гичте тау ауулдан **Омаров Атау Омаровични** суратан тудугу **Солтанланы Мадина кызылары Аминат эм Малика бла бирге** Нальчикте орманларында элтигенди. Ол урушуну бирини конюнден ахырында дерг сөрмөгенди, хурметли ветеран 1995 жылда ауушанды. «Ол бир ненча керг жаралы болганды. Оск бир бутура кырип, башкысында бегини кыалганды. Ол оч конюно сакылаганды болуш-

Солтанланы Мадина кызылары Аминат эм Малика бла.

жашлары Кыарашай эм Хайсар Берлинге дери жетгенди. Парадха уа Кыарашайны тудуусылары **Ботталаны Светлана, Хопаланы Мадина, Чабадрланы Фатима** жигит аскерчилени суратлары бла келгенди. «Хайсар урушда тогуз керг жаралы болганды, дебиле таматаларыбыз. Ююкорун Орта Азияда табып, жараладан 1947 жылда ауушанды», – дейди Светлана.

Кыарашай да тобугуна жаралы болганды. «Ол такыкчыгына танып барганын сымден кетмейди. Кэчкончолюкден кыайтхандан сора уа Бызынгыда конюну председатели болуп ишлегенди кеп жылланы. Ол алай жууаш, ырхматтылы, намыслы адам эди. Урушун сагыныса уа, кэз жашлары келип кыалганды», – деп эсгереди Фатима.

Ол сду кыадарда барбыз да Бызынгыга жынылууч эдик, энди уа атабызны ююне барабыз. Парад алыкса башланмаганды, алай келюм алай толпула, жийилмушларыны кочен тытыла. Былай жыйылыла уа ата журтубузну сюере, мамырлыкны мағанасын аңгылагыра болушадыла», – дейди Мадина.

Шауаланы Абдуланы жашы Жибрил эм «Еломсиос полкуну» тизгинлерин-

Кишиликни юлгосюн – тёлуден тёлуге

Онбир сагыта уа пок 400-жыллык майданан Ленин проспект бла «Келишулюкню» майданын атланганды. Аны ал тизгинде кадетте Улуу Хорламны байрагынын элтенди. Жырда айтылганына, «Еломсиос полк» кыйрыгы-чег болмаган черкеге ушганды. Быйыл а аны тизгинлерине республикада суйлай 85 миңден аслам, ол санда Нальчикде 40 миң адам оюелгенди. Аланы арасында КыМРны Башчысыны кыулугун толтурган **Казбек Кокос** да бар эди. Аны уа эки апталы да кыаштандыла ол кыаны кызауатка. **Мухамед Кокону** аскери жук Росток ююне сөрмешелде башланганды. **Туйон Ашкоч** а ордицер эди. Ол Севастополуну азатлап сөрмешлеге кыаштанды, Сибаи келюм өтгенди, урушдан сора уа Узак Востокада кыулуг этгенди.

лары келе эдиле. Акцияга кыаштаныла Келишулюкню майданына жеткенде алайда жыйылганыла өрге туруп, алагы кыарла бла тоубегенди.

Биз бла Правительствону конюно алында «Хорламны аскерисине махтау» деген театр оюн кергюзюлгенди. Аны алында уа Казбек Кокос ветеранланы, жаш тёлую, жамауатны алгышала. Хорламны коню хар юююрге, битеу кыарла да эм багыла, халкыны суйлай өхтемлендирген байрам болганын чертгенди. «Жыла ооздыла, тёлولة алышандыла, алай Улуу Хорламны аскерини бирлигини, аскер махтаулыкуну, батырлыкны белгисича, Ата журтубузну тарыхына өмюрлеге жазылуучу», – дегенди республиканы оюучу.

Казбек Валеревич ол кылыи сөрмеше совет кырал хорлаганы даулашасы болганын, аны коню а фронтда жаларын аймай сөрмешегенди атларын

Кючмезланы Мухарбек бла Руслан.

ююрейрге, кеп миллетли кыралыбызны бирлигин саклагыра борчулуз», – дегенди ол.

Алгышалауанда Хорламны багысы артыкда улуу болганын – 27 миллион адам жоюлганын, шахарла, элге жер юююден жоюк элтилерини унутмазга да чакырганды. «Адам уруштарында бир кырал да эркинлик, жалынчаксызлык коню болуп улуу, койюз багы бермегенди», – деп кыошанды ол.

Ол кыаны урушун аупакларыдан Кыабарты-Малкылары 40 миң жашы бла кызы кыайтмагандыла. Аланы жигитликери бир заманда да унутулгы тойюдо. «Ююгон ала бла бирге Хорлам коню кыарлары аймай африкаларда, заводларда кенди-кондо демей ишлегенде, тирлик өсдюрюп, аны суйлай фронтха жибереңлеге баш урбакы.

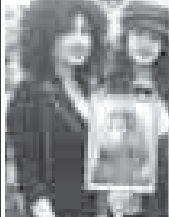
Фронтда кызауатда жаларын аймай сөрмешегенде, Бююгон да арабызда болуп, ёсюп коню тёлуге Тугуан журтха соймекликни юлгосюн кергюзюлгени коню сау болулуз», – дегенди Казбек Кокос эм ветеранга суй-

лык, узак өмюр тежегенди. Биз бла сахнага артистле, чыгармачылык коллективле чыгып, урушну юююлюсююне, мамыр жашушуну мағаналыгына аталган жырыны айтадыла, назамулары окугундыла. Концерт а «Хорламны валсы» жаш тёлү акция бла бошалганды.

Чарилле, Концертте, салют

Кыуанчы ишле Нальчикде суу конюно баргандыла. Ипподромда ол кон Хорламны Конюно, 115-чи жауу аты аскер дивизионы, СССРни Жигитлерини кубоклары коню чарилле болгандыла. Хар заманда, «Востокинотварты алында урушун урунууну ветеранлары «Ветеран жаны кыарт болмайды» деген концерт бергенди. Ала кызауатда халкыны жигитлигине, мамырлыкка аталган халкы сюеген жырыны айтап, кыайылганыла бюсюере кыарларына тиийиши болгандыла. Кыуанчы ишле итириде сагыат тогузда салют бла бошалгандыла.

ТИКАЛАНЫ Фатима. Суратланы автор алып кылат.

Жаболаны Лаура, Мальбаховала Дарина, Белла, Назир.

Хорламны конюне дери гиттерилеге кызауу сөрмешегенди. Кеси да кеп саугыла бла белгилегенди, ол санда «За отвагу» майда бла да. «Биз билгенден, ол нэгерин ордан чыгаргандыла. Фронтдан ююкорун ишлей, Кызаустанга кетгенди. Аны коню а, жарсыуга, аны аскерчи

лукну. Алай башха халпар уа айтмай эди, сюймегенди урушун сагынырга. Аппам алай чомарт, халал адам болганды, аңга атамдан башха кыармаганына бек сюймеге. Не жарсыум болса да, ол бир сэй бла аны тамамлап койганды», – дейди Мадина.

Халпаланы Батыройни

Халпаланы Кыарашайны эм Шауаланы Жибрилни тудуусылары бла аладан туугандыла.

Женетли болсун, 2007 жылда ауушанды. Болсада биз аны унутмагандыла, ма параддан сора ююне барлыкбыз», – дейди ол.

Зайлиханланы Кыаншауыбыны району аскер махтаулыкуну жерлерине төрели автопробеи башлагыра белги бергенден сора РОСТО ДЮСААФны машина колоннасы, эки кыауумга ююешин, жогыра чыкканды. Аладан биринчи «Тырынуз-Огыры Бахсан-Элбрус-Терс-Кыюл-Тырынуз», экинчиси да – «Тырынуз-Быллым-Бедик-Лашукта-Кенделен-Тырынуз» маршрутла баргандыла, эсгертилеге голле салгандыла.

Арда району бла Тырынузу администрацияларыны келечилери, дин ахтула, уруш бла урунууну ветеранлары Елген аскерчилени мемориалында да гол кысымыла салгандыла. Эсгертилеге майдандыча району адистерини кыашуларыла бла «Хорлам салют» деген концерт болганды. Уруш жыллага аталган жырлагы тынгылай, байрамга келгенге аскер как бла да сыйлангандыла.

Улуу Хорламны атып милитинге бла конерте району битеу элеленде бардыргандыла.

Алиса ТАРИМ, Элбрус району администрациясыны пресс-службасыны башчысы.

өмюрлюк этерге кереклисин айтканды. «Совет халкы кылай улуу кыоранчыла этгенни унутурга эркин тоюлюбоз. Ата журтубузну кыурулаган жигитерибизге баш урурга, аланы кышыликликерин тёлуден тёлуге

Элбрус район

Автопробег кыурагандыла, жыйылганылагыра төрели как ашатхандыла

Элбрус районда Улуу Хорламны байрам иштери эртениликде сагыат тогузда «Еломсиос полкуну», урунуу коллективлени, политика партияланы, торлю-торлю уюмдарыныла калечилерини, ДЮСААФны курсантарыны, жаш аскерчилени, картингчилени Эсгертилеге майданына барулары бла башланганды. Анда уа митинг болганды. Бек алгыра Тырынузу ийманы Курданланы Салим бла Георгий Победоносцини кийисарыны дин кыулукчуу Юлю Улуу Ата журт урушда өлгенге дауа тудургандыла, тилекте этгенди.

кыоруулай, ёлюмден кыюна магандыла. Экинчи дунья урушуну кыаны чарын артка, ол чыккыган жерге баргандыла, алай бла койюсу нацизмни токтаткандыла. Биогон бек урушдан кыаймай кыалган жигитлерибизни алларында баш урбакы. Улуу

Ата журт урушда халкыбызны кишилик адамланы эсгериче өмюрледе жашасын Таза жук, рекден барыбызга да мамыр ветеран **Этевланы Намжудини**, КыМРни Парламентини депутаты **Хаситланы Лиза**, урунуу, урунуу, Саултанлы

Андан сора ветеранланы, тында урунганланы, району битеу жамауатын Элбрус району администрациясыны башчысы **Зайлиханланы Кыаншауы** алгышлаганды. «Совет халкы болдурган Улуу Хорлам адам уруш тарыхында фашизмиз жашуу эм тоюз акылыктыкны хорламча кыалгыбыз. Бизни аскерчилерибиз, тууган жерлерин

ла, алай бла койюсу нацизмни токтаткандыла. Биогон бек урушдан кыаймай кыалган жигитлерибизни алларында баш урбакы. Улуу

лык, ахшылык, монгук тежеиме. Байрам бла! Хорламны коню бла!» – дегенди ол. Алгышлау элдерин дагы улуу Ата журт урушуну ган конючлени эм право нызамны саклауучу органданы ветеранларыны район советини башчысы **Кыуанланы Мажит** айткандыла.

Мермер ташлага ахлуларыны атларын окууп, сагышланып сюелгендиле

9 Май байрамны кенделениле элге кирген жерде, Улуу Ата журт урушда жоюлган, андан кыайтхандан сора дунияларын алышкан жигитлеге аталган мемориал комплекси алында өздүргенди. Энди ол төрөгө айлана барганын эңчи белгилегенди.

эсгертенди. Элбрус району краевед музейини Кенделенде филиалыны директору **Онейланы Лидия** жыйылгандыла, биотюнда сабийлени халкыбызны, элибизни тарыхы ичи билгире, былай конюне эсде тутарга чакырганды.

ариу эз кыюган таматаларыбызны хурметтерге, алагы ушарга итингире, бу эсгертилеми сыйлы кергюге кереклисин белгилегенди. Магомед элде улуу тукумладан – Атмыраладан, Текулдан, башхаладан – жыйырмадан

Алайга алгандан окуна элгиле келип, мермер ташлага ахлуларыны, танышларыны атларын излеп, аланы эсгерип, мухад, жарык да бола турганды. ариу конюнен жаша бла кылаа жуккы адамларыны суратлары, шарпа, голле да алып, ариу тизилип тигелгенди. Ала Еломсиос полкуну тизгинлеринде биринчи номерли шокордан атлангандыла. Кыуанчы жыйылынуу администрацияны башчысы **Атымырзаланы Марат** ачканды. Ол эңчи тарыхын жигитликери бла жарытхан таматаларга барзылыгынын айтып, ала аны өнүмдес атлары, бир заманда да унутулмай, ичи ишлеге келгендирин туркулдарын чертгенди. Дин ахтуу **Тепеланы Исмаилни**, дуула да тудуруп, былай жаша келе турган тёлуге кылаа болганынын

Далгыда алайда жамауатын атындан **Отарланы Магомед** бла **Чеченланы Амин** өслөшгөндиле. Ала, келгенди байрам бла алгышлай, жашауда артык адамлары жоюлганын белгилегенди чертгенди. Биринчи, төртюнчю шокорланы сабийлери уа байрамны биотюнда жарык эткендиле

жыргалгандыла, төпсөгөндиле, назму айткандыла. Эски уруш жарыла – «О той волюе», «Наша армия», «Төрчончо шолуу хор», «Синий плачечок» (Балаланы Мариям бла Байсоитланы Ислам), «Лети перышчо» (Акайланы Динара бла Аюсуланы Замира) эм башхалагы – таматала ыразы болуп тынгылагандыла. Назму адиханланы арасында **Девуаланы Джамалины** эңчи белгилегенди, ол Андрей Деметричени «Баллада о матери» деген назмуун айтканды, келпелени келери жийилмуксудан толгандыла. Бу кыуанчы музыка жаны бла кыуушмукулук этгенлери коню ол кон Купура коню таматасы Батыройланы Махтите, эки шолуу да усталарыны келпелери ырызлыклары айтышкандыла. Урушда жоюлгандыны аладан тамата болган жашарлар на биогон не сагыш этгенлери соргандыла. Кыуанланы Ахматы жашы Алеш: «Мен жаш адам тоюлюме, алай кылай бир жашаган эсем да, ити, акан сагышымда да атамны сагышайн бир кон

ЧЕГЕМ РАЙОН

Жаш аскерчилени санына кыошулганды

Улуу Хорламны 74-жыллыгына Нийкойда эки кон алгыра белгилегенди. Алгыра шолуу арабында «Бирлик отун» кыашында митинг бардырганды. Бююнокло элде жалаңды эки ветеран кыалганды: **Кючюкланы Махмут** бла **Хочуланы Магомед**. Байрам жыйылыгыра жалаңда Ахыргы сагышылган келганды.

Кючюкланы Махмут бла Хочуланы Магомед.

Жыйылуу башланары алында эли ийманы Элекуланы Хасан хажи дууа тудурганды. Биз бла сиз ветеранга берилген эди. **Хочуланы Магомед**, жаш тёлуге айлангы, ала энди алай кыайлыксыз намызларын тежегенди. Шыкмула уа кыонаклагыра назмулары окугундыла, жырла айткандыла. Ахырында, төрө болуучусу, жыйылганыла Совет Союзуну Жигити Байсоитланы Алмини эсгертилеге голле салгандыла.

Тобузууну майда уа Чегем району окуту ююрейлери келечилери Чегемде «Еломсиос полк» акцияга кыашкандыла. Дагында ол кон район администра-

цияны башчысы **Артур Текучи**, КыМРни Парламентини таматасыны орунбасары **Жанаталаны Салим** эм башхала саулуклары бла байланып байрам ишлеге кыашкандыла. Ала Камеңда Кочюкланы Махмудта да болгандыла.

ТАПЛАСХАНЛАНЫ Аминат.

Фронттулары ююдегилерине – голле, ыспас кыагытла

Тёбен Чегем элде юч ветеранны ююдегилери жашайды эм. **Таймырланы Лейла**, **Мазаланы Зурият**, **Малкондуланы Шамса**. Аланы байрам бла алгышлай, жаш тёлү админстрацияны башчысы **Байтуугуяланы Исмаил**, аны экинчиси **Кыуиланы Кемат** келгендиле.

Мазаланы Зурият.

Кыонакла огурулу кыартлагы эли жаш тёлуюно атындан ырызлыкларын билдиргендиле, таркыямазлык саулук, узак өмюр тигелгендиле. Жаш тёлү админстрацияны келечилери алагы голле, алгышлауу кыагытла, кекорекленине тагыарга «Георгиевская лентачка» эм «Красная гвоздика» белги бергендиле. Чегемде Чегем элде Жаш тёлү админстрацияны башчысы **Кертиланы Сакинат**.

болмайды. Ол эңчи админстрациясына, жаш тёлуюно бирдикоруну себеллик этер мураут бла

ачылганды. Ишин халкысы бардырган биригиуге саналды. Былай ахшы ишлери жаш тёлү организацины алдадыла. **Бизни корр.**

АНТХА КЕРТИЛИК БЕШ КЪАРЫНДАШ ЖАУНУ АЛЛЫНА ЧЫКЪГЪАНДЫЛА

Улуу Ата журт уруша таулу койор-
леден оч-төрт, беш-алты, жети
окуна кырындык кетени болган
ды. Кенделен аягында эсгертемеле
кыарсанг, аллай шартта туура болуп
турадыла. Биринчисинде – кызыл
кызауатда жоконжин жети жок эли
алты солдат, экинчисинде, аллай
эсгерте уа Кенделенден сора бир
жерде да жокчу, урушдан кыайт-

Кыаншаубий, Хамит, Магоммет, Азрет,
Мажит, Марям ким да сукуланыра
ару сыратты, ашык кылыгында да
болгандыла. Улуу Ата журт урушу
алында жашланы тамгалары Алий
койдетилген, арбада эки тууганы
чапаны уа барыны да кыуаныч эди.
Хачира 1937 жылда ауушуп, койорон
мудух эткен эди ансы.

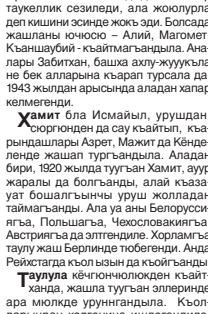
Совет кыралгъа жуу чапханда,
койорлеринде окуна, бек кыйын
заманда, эки жаш да кызауатка
киргенди.

Солдон онгога: (биринчи тизгинде) Халпаланы Алий, Магоммет, Исмайил;
(экинчи тизгинде) Хамит, Кыаншаубий.

Халпаланы Алий, Магоммет, Исмайил;
Хачира бля Махмудылы Махмудылы

Хамит бля Исмайил, урушдан,
сюргондон да сау кыайтып, кыарындашлары Азрет, Мажит да Кенде-
ленде жашап тургандыла. Аланд
бирин, 1930 жылда турган Хамит, аур
жаралы да болгандыла. Алай кызауат
бошалганычы уруш жолладан
таймаганды. Ала уа аны Белоруссияга,
Польшага, Чехословакияга,
Австрияга да эттенди. Хорламга
таулу жаш Берлинде тобогенди. Анда
Рейхстагта кылыгы да кыйганды.

хандан сора ауушан эки жоз сегиз
адам. Экинчисинде да бардыла нем
халарын айтыркъы тукумуну жашлары
ны аттары.

Магоммет бля Хамит аскерде бол-
гандыла. Биринчи фин уруша да
кыайтханды. Хамит а аскер кылу-
гуну Украинада Николовде булаганы
Стегирска шахарында артиллерист
бөлүмдө бардыганды. Алай бля,
ачы, жандуурусуп урушун биринчи

Хамит бля Исмайил, урушдан,
сюргондон да сау кыайтып, кыарындашлары Азрет, Мажит да Кенде-
ленде жашап тургандыла. Аланд
бирин, 1930 жылда турган Хамит, аур
жаралы да болгандыла. Алай кызауат
бошалганычы уруш жолладан
таймаганды. Ала уа аны Белоруссияга,
Польшага, Чехословакияга,
Австрияга да эттенди. Хорламга
таулу жаш Берлинде тобогенди. Анда
Рейхстагта кылыгы да кыйганды.

РЕДАКЦИАНЫ КЪОНАГЪЫ «Халкъ ауазын сакъларга сюебиз - биреу жыр айтып, къалгъанла эжиу этип»

– Не жаныгылыла бардыла иш-
огон сизде? –
– Бу койлде болгъан болгон
башлым. Дагъыстанны Ногай
районуна Кюмбатар элиден этген тогъ
сабан тойга барып келгенби «Йн-
нар» ансамбли бля, «Кыайсынга жооз
атман» атлы прощаня предостатели
чакырып. Сейирлик, алайт бармак.

Ташлы-Тала узакъ тау элирибизден бирди. Аны культура
жашуу уа келле улоку алырчы сукуланчыды. Аланы «Йн-
нар» атлы жыр къауумлары бля «Ассалам» тепсеу ансамб-
лери республиканы маданиятына улуу юлош къошхалары
баамды. Эмде Культура юйно директору, «Йннар» жыр къауу-
му да таматасы, КМР-ни культура сыялы къуулукчу-
су, Краснодарны Искусствода институтунда билим алгъан
Паскальни Магомметни жаны Тохирте бля, аны бля элли
маданият жашуууну юсюнден ушакъ этенби.

журтукъ тапмаганымы эдигиз,
лечка болмай? – дегенде да бол-
гандыла. Чурум излеген табды.
Учкараркъ жерде да болура,
кылаыгып улуу болмаса. Алай айт-
ханыгымыа, ача да болушайды
бир-бирде. Хар ким да этегин ити
келгенди. Алай эткен деп
башламайды ишин, бирде жетишми
ли болса, бирде уа кесинге ыразы
болмай да кыласа.

Эли юсюнден айтауду уа, рай-
онда, республикада, элибизде да
болган кыуанчагына төрк-төр къа-
тышты. Жазгасыга, клубубуз ичи
калады деп айтылгъы койлеме,
алай къагытыларын жыйып берген-
биз, кичини жылгъа аны жангыртыр
программага кире турабыз. Жарау
школда этебиз.

Алай болуп тургъанай да, бизни
кыуандырган болгон сабылпер-
бинде. «Бир адамны куюю бля
мигиз адам суу ичир» дегенли, сау
болсун, Байсыланы Илияс арымды,
талмайды, сабылперни асылла-
ры биледи да, керешеди. Сопулмай
турдосе, туурду, ма алай койрети-
ди. Алтмыш жууукъ сабий жюрюп
башлаган эди, биогон жыймарга
төрт кызыны бля жашны сахнага
чыгарырга боллукчу.

Жуу гүлмек тапмаганымы эдигиз,
лечка болмай? – дегенде да бол-
гандыла. Чурум излеген табды.
Учкараркъ жерде да болура,
кылаыгып улуу болмаса. Алай айт-
ханыгымыа, ача да болушайды
бир-бирде. Хар ким да этегин ити
келгенди. Алай эткен деп
башламайды ишин, бирде жетишми
ли болса, бирде уа кесинге ыразы
болмай да кыласа.

Кыайры барса да, ол балала
хорламсы кыайтмайдыла. Ма жыл-
ны башында бирин Социде барган
хореография эришмуде «Тепсеу ан-
самблине» деген номинацияда кол-
лективте бирини лаврат болганды,
Железноводскда «Жуулузу жол-
ден» И Халкыла аралы конкурсуда да
эки номинацияда биринчи жерлеге
чыккъанды. Бизни гитче элиги-
бизде тепсемен жокду десем,
ийнарындамы? Ол а алайды.

«Ару кийимди да бар. Кимни
хачырындады ол?» –
– Хар затны ёчлолуп койгонмын
тындчы. Сау болсунла, ата-ана
кыайтмайдыла койлерин, ырыс-
халарын да. Ауур да кирене болуп,
багыракъ да келеди. Башлаган
кыайнды аны, бытыр этни юбей-
лейин этебиз дегенде, угъай деген
чыккъаганды. Энди уа анда-мында
да белгили болгандыла. Жазгыда
быллай къауумлага аттестация бол-
лукду да, халкъ жырла бля чыгъ-
адыла, фольклор-этнография деп,
атларны алай даража къошуруп
дел ышанбабыз.

«Нартлар» деген клипни жулу уа
кылай эди. –
– Ол бек багыш ил болганды.
Тийишли кийимле тапхан да – алай.
Бир жол концерттен сора биз элли
кыыз Алтуланы Зукура къатыбыз-
гъа келди да: «Не бля болушурга
боллукъма сизге?» – деп сорды.
Муратыбыны билгенде, жасыруу-
бузун аныгып, кийимле тиккериди.
Тептралда ишлеген художникпен
да сурал-соруу, алай сайлапкъыбыз
аланы. Анга ити кесек ача кетерчи,
сау болсун Зукура. Алдырган а кеси
элибизде этдиргенби. Тибайгъаты-
быз ариуду. Вертолперлер бар эди
да, башыбыздан да алдыргъанбыз.

«Халкъ жырлары жыр къауу-
мугъу уа аламан айтады. Сайлау-
гъуу аламан тохтаганды да бар.
Хуу. Вокал-инструментли этенгиз
да боллукду, айкай да. Алай биз а
ишбинчи магъанасын ата-бабалары-
быздан къалган халкъ жырлада
керебиз. Оларданы Омарны эзын
тутуп барыбыз. Халкъ ауазын та-
залай сакъларга сюебиз – биреу
жыр айтып, къалгъанла эжиу этип.
Бир жыймарасын а биле болура
аздан айтаанда. Жашла да аруу
этебиз.

«Сизни кыайры да сюйюп къа-
чырадыла. –
– Жырла бля биз кеп жерде бол-
гандыбыз. Дагъыстангю ю кере,
къалмыкылыла эки кере, Ингуш-
тыда Магас шахрары Байрамында
баргандыбыз. Чеченде халкъ жырла-
ны айтыугъа къатышхандыбыз. Кы-
рачайгъа уа жол омайды эки-юч
кере бармай. Шидакъланы Зарема
чакырып, Астанада да болгандыбыз.
«Ата журтум» деп анда фестиваль
бардыргъан эдиле къарачайлыла

ресинде, жартысын Ташлы-Талада
алдыргъанбыз. Нени да биринчи
этгенде улуу зауукълук аласа. –
– Сюежтин а ким жазгъан эди
клипни? –
– «Кыуулукъланы Магоммет деп бир
аламан жыр барды. Төрт жыйбар-
мадан артыкъ клип этгенме. Атмын
айтам: «Ол «Минги тауун» клипни
этигенди. – дейдиле. Аны бля
белгили болганма», – деп койлоу-
чордо кеси да. «Жыр уезуду, билеусиз,
кырдап турсанг, бошашгъы койлуду,
оңбир төрттизгинин алгъанбыз,
Омар айтахан. –
Успаев Амур жаздыргъан эди.
Минги тауда алдыргъарга эди му-
ратыбыз. Ненич оном айтам да,
«Нартлар» деп клипни бир-эксим,
Бахсан ауауда, Хасанияда, Огары
Малкъарда да алдыргъанбыз. Ул-
башланы Азорнуу къошханыбыз а
улуу магъана бергенди ишибизге.

«Сизни кыайры да сюйюп къа-
чырадыла. –
– Жырла бля биз кеп жерде бол-
гандыбыз. Дагъыстангю ю кере,
къалмыкылыла эки кере, Ингуш-
тыда Магас шахрары Байрамында
баргандыбыз. Чеченде халкъ жырла-
ны айтыугъа къатышхандыбыз. Кы-
рачайгъа уа жол омайды эки-юч
кере бармай. Шидакъланы Зарема
чакырып, Астанада да болгандыбыз.
«Ата журтум» деп анда фестиваль
бардыргъан эдиле къарачайлыла

«Сизни кыайры да сюйюп къа-
чырадыла. –
– Жырла бля биз кеп жерде бол-
гандыбыз. Дагъыстангю ю кере,
къалмыкылыла эки кере, Ингуш-
тыда Магас шахрары Байрамында
баргандыбыз. Чеченде халкъ жырла-
ны айтыугъа къатышхандыбыз. Кы-
рачайгъа уа жол омайды эки-юч
кере бармай. Шидакъланы Зарема
чакырып, Астанада да болгандыбыз.
«Ата журтум» деп анда фестиваль
бардыргъан эдиле къарачайлыла

«Сизни кыайры да сюйюп къа-
чырадыла. –
– Жырла бля биз кеп жерде бол-
гандыбыз. Дагъыстангю ю кере,
къалмыкылыла эки кере, Ингуш-
тыда Магас шахрары Байрамында
баргандыбыз. Чеченде халкъ жырла-
ны айтыугъа къатышхандыбыз. Кы-
рачайгъа уа жол омайды эки-юч
кере бармай. Шидакъланы Зарема
чакырып, Астанада да болгандыбыз.
«Ата журтум» деп анда фестиваль
бардыргъан эдиле къарачайлыла

«Сизни кыайры да сюйюп къа-
чырадыла. –
– Жырла бля биз кеп жерде бол-
гандыбыз. Дагъыстангю ю кере,
къалмыкылыла эки кере, Ингуш-
тыда Магас шахрары Байрамында
баргандыбыз. Чеченде халкъ жырла-
ны айтыугъа къатышхандыбыз. Кы-
рачайгъа уа жол омайды эки-юч
кере бармай. Шидакъланы Зарема
чакырып, Астанада да болгандыбыз.
«Ата журтум» деп анда фестиваль
бардыргъан эдиле къарачайлыла

баша миллетден болганында да
къарамай, тау этгенде ёстелди, ти-
либизге, тинибизге, иш хуредибизге
да устайдыла. Биогон ала бирер-
же, бирер тукумда жашайдыла, ата
койлерин а унутмайдыла. Элибизни
инакълары, тобеселе, эгелчерини
тансыкъларна, ахуларна кыу-
чалары кыайдымы да.

Хамитни юсюнден артыкъ айт-
ханымы кечерле койуучула, ол
огурлу адамны кесин, койорон да
таныгъаным себегили ол. Таматала
дуньяларын алышсада да, биогон аны
арбазында Махийладан. Чыккъыла
дан, Жолабладан, башха тукумла-
дан да тууган-тудукъла чабардыла.
Ала къарт аппаларны – Халпаланы
кыарындашлары – жигитликерини
юсюнден бирден бирге ётдюрюп,
халгъа атыдыла, аланы ашы кыго-
ленде босады.

9 Майда Кенделенде, Нальчикде
да жигит аппаларны суратларын
алык чыккъан тууган-тудукъла ити
адамла болуп ёсерликери туурды.

КЕРТИЛАНЫ Сакнат.

Жоькяу Ветеран бля бирге жырлагъандыла

Быйыл «Ала не заманда да
Хорламны тизгинле-
ринде барырга керенди-
ле» деген чакырыгы бля
«Этносыз полка»
Хасанияны 16-чы номерли
орта школуну 5-чи «А»
классыны окуучулары,
устазлары да къатыш-
хандыла. Ала Нальчикде
Ленин атлы проспект бля
кыолларында аппаларны
суратлары бля ёхтем
атлагандыла.

Созайланы Аслангерийни
жашы Мухашны жоькяу-
лагандыла. Кызычыкъла
бля жашыкъла ветеран-
ны юсюнден халпарга
тынтылгъандыла, уруш
жыллада алынган сурат-
ларына къарагандыла.

да аны башламчылыгы бля
кыураалганды. Ауруп
тешкеге тошгончо ол,
бу биритиу бля чекленди
къалмай, аллай шахар
организацияны ишине да
тири къатышханды.
Биогонлюкде да, жыл
саны 96-гъа жетгенине да
къарамай, ол тирилгин
кёргозтеди. Сабийле бля
бирге «Катюшаны» эмда
«День Победы» жырлары
жырлаганды. «Оккуп»,
терен билим алыгъызы,
ол сизни жашауугъа да
бек болушуркуду. Ата-
ларыгъыз, аналарыгъыз,
устазларыгъыз айтхан-
дан чыккъагъыз», - деп,
къонакъларын аллай на-
сийхат сёзле бля ашыр-
ганды.

Андан сора уа класс
башчылары Холаланы
Мадина, мектепде пионер
организацияны таматасы,
9-чу классны башчысы Ул-
башланы Джамияла, немис
тиден устаз Башийланы
Эльза бля бирге Улуу Ата
журт урушуну ветераны

Созайланы Мухаш
фронтта 1941 жылда
тошгенди. Курск ючюн
сөрмешлеге, Запад Укра-
иныны азатлаугъа къа-
тышханды, жаралы да
болганды.

1979 жылдан башлап
1992 жылгъа дерх Хасания-
ны эл Советине башчы-
лык этти турганды. Кеп
жумушла тындырганды,
келлеге сёзю, иши бля
да болушханды. Мын-
да ветеран организация

Школчуланы кыолундан алгъанды майдалны

Ол кюн дагында 16-чы
номерли мектепни окуучу-
лары элде намысы жюрю-
ген 80-жыллык Халпаланы
Кыарашайны жашы Идрисни
ни да жоькялагъандыла
эмда анга «Урушну сабыл-
пер» деген майдалны
бергенди.

1979 жылдан башлап
1992 жылгъа дерх Хасания-
ны эл Советине башчы-
лык этти турганды. Кеп
жумушла тындырганды,
келлеге сёзю, иши бля
да болушханды. Мын-
да ветеран организация

Ол кюн дагында 16-чы
номерли мектепни окуучу-
лары элде намысы жюрю-
ген 80-жыллык Халпаланы
Кыарашайны жашы Идрисни
ни да жоькялагъандыла
эмда анга «Урушну сабыл-
пер» деген майдалны
бергенди.

Ол кюн дагында 16-чы
номерли мектепни окуучу-
лары элде намысы жюрю-
ген 80-жыллык Халпаланы
Кыарашайны жашы Идрисни
ни да жоькялагъандыла
эмда анга «Урушну сабыл-
пер» деген майдалны
бергенди.

Ол кюн дагында 16-чы
номерли мектепни окуучу-
лары элде намысы жюрю-
ген 80-жыллык Халпаланы
Кыарашайны жашы Идрисни
ни да жоькялагъандыла
эмда анга «Урушну сабыл-
пер» деген майдалны
бергенди.

Ол кюн дагында 16-чы
номерли мектепни окуучу-
лары элде намысы жюрю-
ген 80-жыллык Халпаланы
Кыарашайны жашы Идрисни
ни да жоькялагъандыла
эмда анга «Урушну сабыл-
пер» деген майдалны
бергенди.

КОНКУРСЛА Мырзаланы Наталья – жылны эм иги устазы

Бахсан шахарны 4-чо
номерли школунда «2019
жылны устазы» деген бите-
уроссий конкурсун респу-
бликалы кезую бардырыл-
ганды. Ол «Оккутургъа эм
окуругъа» деген чакырыу
бля ётгенди. Кеси да эки
блексенд кыралганды.

«2019 жылны устазы» деген бите-
уроссий конкурсун респу-
бликалы кезую бардырыл-
ганды. Ол «Оккутургъа эм
окуругъа» деген чакырыу
бля ётгенди. Кеси да эки
блексенд кыралганды.

«2019 жылны устазы» деген бите-
уроссий конкурсун респу-
бликалы кезую бардырыл-
ганды. Ол «Оккутургъа эм
окуругъа» деген чакырыу
бля ётгенди. Кеси да эки
блексенд кыралганды.

«2019 жылны устазы» деген бите-
уроссий конкурсун респу-
бликалы кезую бардырыл-
ганды. Ол «Оккутургъа эм
окуругъа» деген чакырыу
бля ётгенди. Кеси да эки
блексенд кыралганды.

«2019 жылны устазы» деген бите-
уроссий конкурсун респу-
бликалы кезую бардырыл-
ганды. Ол «Оккутургъа эм
окуругъа» деген чакырыу
бля ётгенди. Кеси да эки
блексенд кыралганды.

«2019 жылны устазы» деген бите-
уроссий конкурсун респу-
бликалы кезую бардырыл-
ганды. Ол «Оккутургъа эм
окуругъа» деген чакырыу
бля ётгенди. Кеси да эки
блексенд кыралганды.

«2019 жылны устазы» деген бите-
уроссий конкурсун респу-
бликалы кезую бардырыл-
ганды. Ол «Оккутургъа эм
окуругъа» деген чакырыу
бля ётгенди. Кеси да эки
блексенд кыралганды.

Медицина

«Къагъанакны туугъанын кӧрӧу – ол насынды»

Бийик категориялы акушер-гинеколог Чегембайлы Евгения соёнго усталыгында урунганлы 47 жылдан атлаганды. Бусагъа да ол Дубкиде перинатал арада ишлейди. Миниге бла балачыкка туугъанлай бу отурлу тиширнуу кчюлуна тшошди. Хар аллай такыкка арга кчууанчы.

Евгения чынты врачды. Ишден арып-талып келсе да, андан болушук излеп келгенге угай демейди. Хасанида кӧле анги тшошсе соедиле. Бюгон ол бизни къонагъыбызды.

Сен бу жууалы усталыкны нек салгаанса? Сабий заманында анам бир бек ауруду да, аны кыйналганын кӧрӧп: «Улуу болсам, гинеколог болукмыа», деген эди. Сора Хабазда шкону таусханлай, бизни университетни медицина факультетине киреме. Орднатураны уа Къазанда бошганмыа. Уруно а Чегемни роддомунда башлаганмыа. Нальчикке шахар болындагъа андан кӧчгемме. Аны экинчи ойоме санама. Жашауму асламы мында кетеди сора уа!

Адамны не терен билери да болсун, ишчи сынау жыйшыдыра, ма ол заманда болады чынты профессионал. Болындаа аламат устазларын болгандыла. Раиса Федоровна Беседина, Байкороланы Галина Михайловна. Аладан кӧп зат койренгемме.

Сизни ишизини башхаладан энчилиги неведи? Биз жаны адманы жаратылганыны шагатарлыды. Аны сауугуу кбюсюнде бизге кӧре болады. Ол а бек улуу жууаптыкыбыз.

Тиширнуу сабий сакълаган кезиу болмагъанча кыйынды. Аны кесини, къарнындагыны да сауулклары тинтилу турурга керекдиле. Бек къоркуулу эм жууалы кезиу а сабийни туугъаны

ды. Хар кыйгъыла да тап бошалып, къолунга къагъанакны алган такыкка уа анагъа, акушерге да болмагъанча улуу насынды.

Бутун миниге алай бир жылны ичинде сени бек сейрсиндирген, къуандырған не зат болганды?

Мен урунганны эки тиширнуу юношер сабий тапхандыла. Эгизле терк-терк туадыла, алай юч бала жаратылса уа, бизни сейрибиз, сойюнобюз да анамыкындан кем болмайды.

Арт жыллада уа перинатал ара бек къуандырғанмы. Бу клиникада хар зат да шендого заманын излемине тийишлиди, алай эсе уа, ишинг, не къыйн болса да, кӧзюнге артык кӧрӧмдейди.

Кесарево амал бла алынган сабий хатасыз туугады деп эшиттнемме, ол алаймызды?

«Угай, бек игиси тиширнуу кеси кутулсады. Бир амал болуп, операция этилмесе керемди.

Ана болурга хазырланганла не зат айтырга соесе? Сабий сакълаган тиширнуу жалади иги къуум этерге керекди. Аны юсюнден сагъышларыгъыз жарык болсунла. Кереди, бала табыр кезиу жетсе, хар тиширнуу да бир кесек абырап башлайды. Алай къоркуула хорламзагъа керекдиле. Бу жер башында битеу тиширнууны жолуду, мен насыпны ана болукмыа деп, игилги минаырга тийишлиди.

Шартлауа кӧре, арт жыллада кбюро сабий туугады? «Ху, болуп биле-биле игиле барды. Аны биз кеси юсюбюзде сыйнады. Бюгонлюкде бизде бек аздан 50-60 андан да кӧп бала туугъан кюле болады. Ага себеплики, биринчиден, мен ангълаганды, ана капитал этеди. Ол жаш юйорлеге къолайлы болушукчуу. Экинчиден, жаныны бдорден тӧре, насыпха, кетип барады. Тауулада, би-

теу Кавказдача, кӧн сабийли юйорле аслам болгандыла. Энди, алгынча, жетини - сегизни бдорден кыйынды, алай юч - терте уа базынчырады.

Ишинг жууаптыкы, кыйынды, аны бла бирге уа сен анаса, ыннаса - кыйын тыйлоюмдо?

«Ху, врачны жашауу тын тыйлоюдо, кече джурстволарыбыз боладыла, графигибиз ауруду. Бир-бир докторланы юйдегилери отурамайдыла. Мени баш мени, сабийлерни да болукмуу ангълагандыла, манга билеклик этгенди. Жарысугъа, баш ием ауушханды. Сабийле уа кеслери юйдегили, юйорле болгандыла. Тууакълары да бардыла. Келин алганы уа юйде манга бир жумуш да жетмейди.

Сӧз эдим Махмуд да. Амина да школдан сора медфакта кирселе, алай ага экономиканы салгаандыла. Энди туудукълардан бири, мени усталыгымы жаратып, орунуу алырла деп ишанам. Медицинадан иги дуняда не барды?! Не кыйын эсе да, къадырма ыразыма.

ХОПАЛАНЫ Марзият. Суратны автор алганды.

Спорт

Саулук бла усталык ючюн – «Геологга»

35 жыл мындан алгъа Тырныаузуда «Геолог» спорт-саулук кючлеу комплекс къуанчы халда ачылганды. Шахарда сауулкларына бла спортну айныта аны магъанасы бек улууду, сора ары абаданла, сабиле да сауулкларынг итилендирге дайым жоройды.

Бу уллу спорт мекам Шимал Кавказда эм игилден бирине саналады. Ол Тырныаузуу волфрам-молибден комбинатыны геолог-излеу экспедициясыны алгынчы башчысы Владимир Губанову башланчылыгы бла ишленгенди. къурулушуна тугъамагъдан предпритияны директору Борис Блаев себеплик этенди.

Анда алгъа, къарау-чугагъа да жерлери болуп, спортну оюн торпюлеринден зал ишлеп барды. Воллейболчуу, баскетболчула бла футболчула жараулары бардырғандыла. Ызы бла спорт гимнастикадан бла боксдан залла хайырланьырга берилгенди.

Медицина-саулук сакълау арасы ачылганды, жанында уа эришчиле къатнаш спорт-чугагъа, къарналы башха предпритияларындан командирорле калагъа келген специалистге къонак ой согендиле. Бир кесекден а каретден бла ауур атлетикадан залла, талай жыл мындан алгъа уа тренажер залда солмаганды.

Огъан кезиуню ичинде «Геологга» кӧп сейр иш болганды. Тюз ол ачылгандыла окъуна боксдан Спорт Союзу бла Кубаны миллет жыйындык командаларыны араларында матч куралганды. «Профессионал боксчулары дуняны континентле артык чемпион» деген ат ючюн сермешлери, рейтинг эшитилуери кӧп къарау-чугагъа майдала алганды. Комплексни оюнда залында Тырныаузуу баскетболдан «Волфрам» деген тиширнуу командады СССР-ни

сочну нокаутха ашырып, кесини ауурлык къауумунда дуняда эм кючюнге саналганды. Багм, спорт комплекси тарыхында ол эм магъаналы иш болганды.

Боксдан СССР-ни Саултанган ючюнчир чемпионланы, «Динамо» ара советини бла профсоюзланы аркин эм грек-рим тутушуудан биринчилери, каретден халкыла аралы эм къарал даражалы турирле дегенди. Кеси заманында Сосайларыны Мухаммат дуняны чемпионланы экинчи жерге чыккъанды. Аккайлары Хажы-Мурат Олимпик да оюнда комосу эм доммак майдала алганды. Комплексни оюнда залында Тырныаузуу баскетболдан «Волфрам» деген тиширнуу командады СССР-ни

чемпионатларына къатышханды. Грек-рим тутушуудан, боксдан, каретден, ауур атлетикадан, волейболдан, гитче футболдан регион эм къарал даражалы эришчиле къурадыла.

Бюгонлюкде спорт гимнастика ючюнчир чемпионланы, «Динамо» ара советини бла профсоюзланы аркин эм грек-рим тутушуудан биринчилери, каретден халкыла аралы эм къарал даражалы турирле дегенди. Кеси заманында Сосайларыны Мухаммат дуняны чемпионланы экинчи жерге чыккъанды. Аккайлары Хажы-Мурат Олимпик да оюнда комосу эм доммак майдала алганды. Комплексни оюнда залында Тырныаузуу баскетболдан «Волфрам» деген тиширнуу командады СССР-ни

«Геологга» процедура кабинетле ишлеудиле, ариу кыш топ бакчасында уа адамна ханымдан сора ушагъ эте солурга сойю-уюндоле.

Алай бир инсан жорюген, аслам объекти болган комплекс къарган алай тын тыйлою. Бойлайда Малклараны Боржин башчылыгында ишленген арны тазда, ариу тухтанлары ючюн исласа тийишлиди. «Геолог» анга салынган борчланы тынгыла тамаллаганында уа районну физкультура эм спорт комитетини башчысы Жапугланы Магометни да къыйны улуду.

Анатولي ТЕМИРОВ.

Спорт

Кыйын юрешледе – «алтын» эм «доммаксы»

Улуу Хорламын юноне аталып, Нальчикде дзюдодан эриш-шук этгенди. Анга 2008-2009 жыллада тугъан 200-ден аслам спортчу къатышхандыла. Дзюдо оюнуу кючюну къауамад биринчи жерге, тӧрт тубешиюун да хорлам бла чыккъанды. 32 килограммда уа доммак майдалы Джампуганы Къууан алганды. Биринчи сермешден ол къытханды, алай экинчисинде да-

улашы болумлада хорлатып, «алтын» ючюн эришмагъанды. Аны ызындан болган тӧрт тубешиюунде хорлап, ючюнчо жерге чыккъанды. Дзюдо оюнуу экинчи тренер Шауаланы Ханайф юйретеди. Жашчылык жарауларына кӧп салып жорюудиле, муратарлы Олимпикада оюнданы чемпионлары болурганды.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

Субсиягъа

Битумчиликке къармашханлагъа - ахча болушук

КъМР-ни Эл молк министерствосу битумчиликни талай сфераларында къармашханлагъа субсидия берилин билдиреди. Сӧз мында ала этен къарачланы бир кесини кайтарыу юсюнден барады. Болушук аларга сойюлген документтерин кӧн къалый жарашдырып керемди ашырды.

Алай бӧк жыллык жемши текренин, юзюм бакчаланы эмда номлык битумини орнатуу эмда аполго сапалы сапты апталыу уа, анга къоратханлары бир кесини кайтарырга сое эселе, документтерин бийил 17 июндан 10 декабрды дери берирге борчулууду.

Къагъатны электрон жолда жарашдырып берирге амал да барды. Аны къалай этерге болушук юсюнден РФ-ни Правительство-суну 2011 жылды 7 июльдан 553-номери белгивинде жи-жиги бла айтады.

Ызы бла электрон документни почта бла жиберирге негда МФЦ-ни Нальчикде эмда районлада бӧшоимерине элтип берирге керекди. Алары адреслери: - Нальчик ш., Хуров аты орам, 9; телефон: 42-10-21; - Нальчик ш., Либардинская орам, 202 «А»; телефон: 8 (8662) 97-60-64.

- Бахсан районда: Бахсан ш., Лени аты орам, 23; телефон: 8 (86634) 2-17-49; - Зольск районда: Залукожае зал, И.Ц. Котов аты орам, 22; телефон: 8 (86637) 4-15-09;

- Лескен районда: Анзорей зал, Шинахов аты орам, 1 «Б»; телефон: 8 (86639) 9-56-54; - Май районда: Майский ш., 9 майны орам, 7; телефон: 8 (86633) 2-65-40.

- Прохладнен районда: Прохладный ш., К. Маркс аты орам, 35; телефон: 8 (86631) 4-43-37; - Терск районда: Терек ш., Лени аты орам, 11 «Б»; телефон: 8 (86632) 4-14-84;

- Урван районда: Нартыкша ш., Тарчокхов аты орам, 22; телефон: 8 (86635) 2-80-11; - Чегем районда: Чегем ш., Бахсан шоссе, 22; телефон: 8 (86630) 4-17-38;

- Черек районда: Кахашат, Мечванны Казим аты орам, 120; телефон: 8 (86636) 4-11-29; - Эфрусариянда: Тырмаузуу ш., Эфрусарийский проспект, 32; телефон: 8 (86638) 4-20-55.

Алада документини баш кюнден башлап байрым кюнге дери, бек да эртенликке тогузуу жарамдан бошаш итирге дакъа сегизге дери берирге болушук. Шобат кюнде уа эртенликке согат тогуздан кюндоз согат жонды ады.

Бу иштин оюнданы топурак хлапар министрствону Интернет-сайтында «Сосподержка АПК КБР» бӧлюмде басмаланды.

КъМР-ни Эл молк министерствосу пресс-субжасы.

КъМР-ни Куктура министрствосу, А Шогенцук аты Къабарты къырал драма театр КъМР-ни сайлы артисткасы ХАМУКОВА Жанна Хажумаровнагъа къарындышы ХАМУКОВ Заур Хажумарович ӧлгенине бушуу этенлерин билдиредиле эмда кыйгъы сӧз бередиле.

ЖАНЫУАРЛА

Бизде къаллай жилияла турадыла, аладан кесибизни къалай жақъларга болукбуз?

Жаз башы-жай келгенге бла Къабарты-Малкларда жилияла бла байламы проблема да кесин билдире башлайды. Ала къыйшдан сора уянгандыла эм жашаулары тири бардырып тебирегендиле, бу кезиуде уа ала бютон отгурсуз да болуучудула. Алгъаракълада социал тӧрелеринде сӧтелде Чегем районда жилияланы уюштуруу юсюнден билдире чыккъан эди. Анда жашагъ-анала алдиргъан видеода ала ны улары окъуна кӧрӧнеди.

Жилияла бирге къышны жукъуда ӧтдюрюр ючюн жыйыладыла, апрель-майда уа ала уяла къурап башлайдыла. Бу эм анга ушагъ башха билдириле чыгы тургъанлары ючюн биз республикада къаллай жилиялагъа тоберге болуучуу эм алагъа жолуккъанда адам кесин къалай жорюторге кереклисин айтынуу джур кӧрӧнеди.

Алай бла Къабарты-Малкларда улуу, хатасы жилияла да бардыла. Биринчи-инге гадюкчалыа, торпюлери киредиле: - тозюле тобешюсю – ол гитчеди, узунугу 60 сантиметрден азыракъды. Сырты къонгур-къара тюрсюнюлюдо, битеу узунугуна кыра эс барды, быдыры колпанды негда къаралдымы. Ол бийиклиери 1500 метрге дери жетген тикледе, мылы да, къуракъ да тозюле, ханс къалын ӧстен жайылкълада жашайды.

бечюо жилияланы эм уллуларынданды. Аны узунугу 2 метрге, ауурлугу да 1 килограммга жетеди. Алай тиширле андан иги да гитчедиле. Ерге жанлары окол бетли - къаралдым тюрсюнюлюдо, терилеринде акъсылдым ызыккъла бардыла.

Ала суулары бла кӧллене терен ханс ӧстен жайылкълада, бахшында, бий-иклиери 1500 метрге дери жетген тук тикледе тобейдиле. Адамны негда жыртык хансыны кӧрсе, отгурсузданды. Къапханы ачытады, алай жанга къоркъу салмайды.

-паллас – ол да 2 метрге жетерге болушук, Абадан кезиунде сырты жор-жор тюрсюню алады, къараны сарыгылдыды. Агъач тийреледе, талалада, чырпыла

ичинде, бахчалада кечинеди. Терекеге бла кӧнеленге ӧрлейди. Алада, бир бутакъдан бахшасына жарм жетер ӧте, тын сюркеле. Бу жилияланы саны да азайганды. Къызыл китпала кийиритиледи.

-тамгъалы – 1,5-метрикли, моргүлүм бла кол бетлини арасында тюрсюнюлю, тӧрт къонгур ызыккъы барды. Ол тозюле, нарат негда къатыш тереки агъачлада, хансы талалада, мырдыланы къатларында, солончаклада бла такырылда, бархандада бла пиринч ӧстен жерлерде, кӧбет эм жоюм тӧреке орнатылган бахчалада, агъачлада, бийиклиери 3600 метрге дери жетген тауаны ташлы тиклеринде да бирча иги кечинеди. Терекеге къыйналмай ӧрлейди, жерде тер сюркеледи, уста жожеди; -кӧй жилия – эм кӧп жайылгандыла

Жолоучулукъга чыккъанда, жилияны хатасы тиймек ючюн къалын къуамдан тигилген кӧнчекле, сапогла негда башлы чуркыла киреге керекди. Алай аны аллына чыгып къалсагызы, тепмеги, аны келере кюююз. Токюкне негда аугътан тереке отлурдандан алгъа аны таяк бла уруугу. Алары топлеринде жаны болса, ол алайдан къултурга соебриди.

Аны таяк бла уруугу, таш бла атагъа жарамайды. ӧлгендирсегиз негда жаралы этсегиз, ол, арта алыншып, сизни кесигизе чабарга болушукду, ол адамдан тер къымылдарыгъа да байды. Къапса ула, медицина болушуксуз къалырга жарарык тыйлоюду, мычмамы болнычагъа тапдырырга керекди.

МОЛЛАЛАНЫ Малика, ЧАПАЛАНЫ Ахмат.

РАН-ны тау жерлени экологларын тинтген А.К. Темботов аты институту илму ишчилери.

УЧРЕДИТЕЛӢЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЪВСТВОСУ

Grid of contact information for various departments including the Editor-in-Chief, Editors, and various editorial offices. Includes phone numbers and addresses for the newspaper's offices in Nalchik and other regions.